

De natuur is er tegenwoordig voor mensen, niet voor planten en dieren

Het grote genieten

Vroeger was de natuurbescherming er om de natuur tegen mensen te beschermen, nu ontpoppen natuurbeschermingsorganisaties zich als consumentenbonden. In de strijd om bezoekers en politiek draagvlak heeft de natuur haar eigen bestaansrecht verloren. Ze is er vooral om ons te plezieren, dus móet het er leuk en leerzaam zijn.

Frans van der Helm

De directeur van de ANWB zei onlangs voor de radio dat de natuur volgens zijn hond een miljard extra zou moeten krijgen. Het gaat hem om natuur dichtbij of in de Randstad, waar de mensen naartoe kunnen om bijvoorbeeld 'lekker te skaten'. Dan moeten er betonnen paden worden aangelegd, de bestaande tegelpaden zijn niet optimaal voor skaten. Met name het Groene Hart is zijns inziens aan een grondige verbouwing toe. Dat biedt niets anders dan open, nauwelijks toegankelijke ruimte. Het moet worden ontsloten. Dat is natuur waar iedereen wat aan heeft.

De voorzitter van Vereniging Natuurmonumenten heeft de volgens hem bescheiden consumptiecranchen en bijkomende milieubelasting van allochtonen geprezen. Een voorbeeld voor de oorspronkelijke Nederlanders. Maar het natuurgebruik van allochtonen loopt nog achter. Hij hoopt dat ze de stadsparken en nieuwe groengebieden rond de stad zullen gebruiken als springplank naar de echte natuur.

Foto Frans van der Helm

Het zijn twee recente voorbeelden van een natuurvisie die razendsnel veranderd is: natuur leg je aan en richt je in naar verlangens van de consument. Zij moet ook zoveel mogelijk bezocht worden. Goede natuur hoort

maatschappelijk relevant te zijn. Stilzwijgend is alvast één keuze gemaakt: natuur is er voor ons en niet wegens een eigen bestaansrecht. Dat bleek onlangs rond de presentatie van de beleidsnota met de titel *Natuur voor mensen*.

Mensen voor Natuur van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Ook in de laatste troonrede bleek dat in overheidsop-tiek natuur- en buitengebied vooral bestaansrecht heelt als vluchtplaats voor de stadsmens,

in plaats van als woon- en werkplek voor de oorspronkelijke bewoners: de wilde dieren. Dat is een heel andere opvatting dan de ouderwetsse natuurbescherming er op na hield. Die was gebaseerd op de gedachte dat je natuur

niet beschermde vóór mensen, maar ook tegen mensen. Nu word je overal welkom geheten, in woord en beeld voorgelicht, op leuke doe-ideeën gebracht. Het expliciete verbodsbord is wegens gebrekkige publieksvriendelijkheid op zijn retour.

Hoe is dat gekomen? De groei van de pret- en recreatiecultuur in het algemeen speelt een rol. Zie bijvoorbeeld de kritische discussie over de binnensteden die steeds toeristischer worden ingericht. Maar in het geval van de natuur speelt nog iets bijzonders, en dat is de bezorgdheid. De natuurliefhebbers hebben door dat natuur in een land waar mensen iedere vierkante centimeter 'bestemmen', in een overlegcultuur zonder harde overheidsverantwoordelijkheid, strijd moet voeren in de publieke opinie om wat plek.

Natuur moet draagvlak hebben en, in die zienswijze, zoveel mogelijk genietters op bezoek krijgen - of die nu komen voor de natuur zelf, of het 'recreatief medegebruik' daarvan. De natuurbeschermingsorganisaties ontpoppen zich als natuurconsumentenbonden. Staatsbosbeheer, enige jaren geleden geprivatiseerd, streeft doelbewust naar hogere bezoekersaantallen!

Draagvlak kan nuttig zijn in de politieke arena, de natuur zelf is er niet bij gebaat. Als natuurgebieden druk bezocht worden, is dat niet noodzakelijk goed voor de natuur. Hooguit het recreatiegroen gaat daar op vooruit, de rest wordt ingericht als consumptie-artikel dat zichzelf moet terugverdienen met gevarieerde recreatiemogelijkheden.

Leerzame attracties, zoals het Boomkruinpad of Speelbos van Staatsbosbeheer, of nieuwe wandel- en fietspaden waarmee andere terreinbeheerders als Natuurmonumenten of de Provinciale landschappen adverteren, stuwen de bezoekersaantallen op. Het landschap wordt publieksvriendelijk ingericht met bankjes, gecreëerde doorkijkjes, bordjes en uitzichtpunten. Toen de maatschappij het niet bleek te zijn, is de natuur maar maakbaar verklaard.

Hieronder een wegwijzer in het moderne natuurdenken, met verklarend lexicon voor beginners. Over verzonnen natuur, maatschappelijk relevant gemaakte natuur, recreatie, en nostalgie naar een natuurbeschermende boswachter in plaats van een publieksvriendelijk aanspreekpunt.

Lexicon van Nederlandse natuurverschijnselen